

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора економічних наук, професора,
Маслак Ольги Іванівни
на дисертаційну роботу
Терлецької Вікторії Олександрівни
«ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ВЕНЧУРНИХ СТРУКТУР В УМОВАХ
АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук
за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним
господарством**

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими програмами, планами і темами.

Формування інноваційної моделі розвитку національної економіки є запорукою її економічного зростання, при якому орієнтація спрямовується на збільшення інноваційної складової національної економіки, що сприяє стійкому розвитку. При цьому важливого значення набуває венчурне підприємництво – двигун інноваційного розвитку, зокрема венчурні структури - його каталізатори.

Інноваційний розвиток національної економіки у розвинених країнах формується на новітніх досягненнях науки, методах проєктно-орієнтованого підходу для скорочення циклу «наука-виробництво». Використання такого підходу в управлінні інноваційним розвитком є глобальною тенденцією розвитку світової співдружності. Формування та розвиток венчурних структур є ключовим трендом глобалізації, що сприяє доведенню ідеї аж до комерціалізації новоствореного бізнесу. Зі збільшенням складності та обсягу знань про продукти і послуги, що створюються в інноваційних проєктах зростає не тільки цінність знань і досвіду, але й формуються нові продукти та послуги. В таких умовах формування та розвиток венчурних структур для інноваційного розвитку національної економіки набуває особливої актуальності. Історія розвитку венчурного підприємництва доводить успішність його діяльності у інноваційні та високотехнологічні підприємства.

Сучасна економічна наука дійшла загального висновку про необхідність переходу економіки України до інноваційної моделі розвитку. Проте сьогодні брак фінансування інноваційної діяльності залишається головною завадою вітчизняного інноваційного процесу, тому значення венчурного інвестування зростає на тлі скорочення альтернатив залучення капіталу до розвитку малого і високотехнологічного підприємництва

Головною ознакою конкурентоспроможності національної економіки є безперервний розвиток венчурних структур на основі освоєння нововведень. Як показує світова практика ведення бізнесу, інвестиції в розроблення й освоєння інновацій найбільш вигідні – вони гарантують найвищу віддачу, закладаючи надійний фундамент для підтримання науково-технічного потенціалу, забезпечуючи, таким чином, конкурентоспроможність.

Венчурні структури відіграють важливу роль у реалізації прогресивних

нововведень у різноманітних галузях: мікроелектроніці, обчислювальній техніці, інформатиці, біотехнології та інших наукоємних галузях виробництва, а значення венчурного бізнесу полягає у генеруванні принципово нових ідей, за рахунок яких відбуваються науково-технічні прориви, сприянні технічному переозброєнню традиційних галузей економіки, створенні нових підприємницьких одиниць, підвищенні зайнятості висококваліфікованих спеціалістів, спонуканні великих корпорацій до вдосконалення принципів управління й організаційних структур та вдосконаленні фінансово-кредитної системи у вигляді венчурного капіталу. Зважаючи на вищесказане, доцільним є розвиток венчурного бізнесу і в Україні.

Наукові пошуки дисертантки відбувалися в контексті пріоритетних напрямків науково-дослідних програм національного і галузевого значення, а також у відповідності до затверджених планів комплексних науково-дослідних робіт Національного університету «Львівська політехніка» та кафедри. Дослідження здійснювалися в межах науково-дослідної роботи кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету «Львівська політехніка» «Розвиток промислового потенціалу в умовах активізації міжнародної економічної діяльності» (номер державної реєстрації: 0119U100039). Особистий внесок автора полягає в удосконаленні науково-методичного підґрунтя визначення змісту венчурної діяльності, її видів, елементів венчурної структури, типології видів венчурної структури, типології видів суб'єктів венчурного підприємництва (акт впровадження від 02.03.2023 р.).

Розроблені й обґрунтовані дисертанткою теоретичні положення, теоретико-методичні підходи та рекомендації щодо формування та розвитку венчурних структур в умовах активізації інноваційної діяльності репрезентують істотне значення для розвитку базових положень економічної науки і відповідають паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

На підставі вищеописаного можна зробити висновок, що тема дисертації є актуальною, а результати дослідження знайшли використання під час виконання науково-дослідної теми.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації та їх достовірність.

Обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій ґрунтується на раціональності методів дослідження, використаних автором під час наукового пошуку; на логічній узгодженості компонентів теоретичного підходу та на результатах підтвердження головних положень щодо впровадженної моделі оцінювання розвитку венчурної структури, в якій інтегрально відображено умови активізації інноваційної та поступальної зміни фінансової, а також комерційної сфери венчурної діяльності з урахуванням індикаторів інноваційного розвитку макроекономічної системи, що дозволяє отримати розширену оцінку стану і спроможності її розвитку; застосованої комплексну систему показників оцінювання розвитку суб'єктів

господарювання через інтегральну оцінку узгодженості розвитку, що сприятиме отриманню адекватної оцінки збалансованості розвитку господарюючої структури для природних та енергетичних ресурсів в процесі господарської діяльності з метою раціонального використання зазначених видів ресурсів; розроблена система показників, що базується на концепції функціонування вітчизняного ринку, забезпечує досягнення інтересів сторін взаємодії, дозволяє оптимізувати вироблення, перетворення, передавання та розподілу енергії для забезпечення неперервного розвитку енергетичної галузі.

Розроблені автором наукові положення, сформовані висновки та рекомендації характеризуються достатньо високим рівнем обґрунтованості та достовірності, що підтверджується ретельним аналізом вітчизняних і зарубіжних наукових джерел за проблемами розроблення концептуальних, методологічних та інструментально-прикладних основ формування та розвитку венчурних структур в умовах активізації інноваційної діяльності, адекватним застосуванням загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, обробленням математичного статистичного матеріалу, теоретичною та експериментальною перевіркою розробок на основі їх апробації на міжнародних науково-практичних конференціях, а також шляхом впровадження у діяльність вітчизняних підприємств, розрахунком відповідних показників і одержанням кількісних результатів. Зокрема, загальнотеоретичні – під час формування понятійно-термінологічних категорій, концептуальних моделей, специфічні – для обґрунтування сфер венчурної діяльності, побудови комплексної системи показників оцінювання сфер венчурної діяльності та міждисциплінарні – для аналізування, оцінювання та прогнозування діяльності суб'єктів венчурного підприємництва, порівняльного аналізу – для визначення сутності венчурної бізнес-структури та понять, пов'язаних з венчурною діяльністю (венчурний бізнес, венчурне підприємництво, венчурна діяльність, венчурне фінансування), досвіду формування та функціонування венчурних структур та стану ринку венчурного капіталу в Україні, підходів науковців до трактування поняття «розвиток організації», підходів до окреслення типології видів венчурної структури, типології видів суб'єктів венчурного підприємництва, а також формування інструментарію оцінювання розвитку венчурної структури за її структурними елементами на основі концепції сталого розвитку за сферами венчурної діяльності; системний – для формування типології венчурних структур, підходу для ґрунтовного дослідження чинників впливу на формування та функціонування венчурних структур, концептуальних моделей формування та розвитку венчурних структур, методологічних положень з аналізування діяльності венчурних структур для інноваційного розвитку підприємств, аналізування діяльності венчурних структур щодо забезпечення інноваційного розвитку підприємств, формування бізнес-аналітики розвитку венчурної діяльності, оцінювання діяльності венчурних структур у багатовимірному ознаковому просторі; деталізації та синтезу – для уточнення понять «венчурний бізнес», «венчурна діяльність», «венчурна бізнес-структура», «розвиток венчурних структур»; статистичного аналізу – дослідження стану і динаміки діяльності підприємств,

аналізування діяльності венчурних структур щодо забезпечення інноваційного розвитку підприємств, системи бізнес-аналітики розвитку венчурної діяльності, оцінювання діяльності венчурних структур у багатовимірному ознаковому просторі, побудови моделей і використанні методів прогнозування розвитку венчурних структур в умовах активізації інноваційної діяльності; економетричного моделювання – для побудови регресійних багатофакторних моделей венчурної діяльності; методи штучного інтелекту – прогнозування розвитку сфер венчурної діяльності; метод таксономічного аналізу – для оцінювання діяльності венчурних структур у багатовимірному ознаковому просторі; темповий метод – для побудови моделі системного оцінювання розвитку венчурної структури; методи та прийоми графічного та табличного відображення – для наочного відображення теоретичних і методичного результатів дослідження; абстрактно-логічний метод – для розроблення та формування теоретичних узагальнень та висновків дисертаційного дослідження.

Інформаційну базу досліджень, наведених у дисертації, формують результати міжнародних рекомендацій та стандартів за окресленою проблематикою, наукові дослідження та практичні рекомендації українських та закордонних вчених та фахівців з питань венчурної діяльності, закони України та Європейського Союзу, нормативно-правові акти, які стосуються різних сфер розвитку венчурних структур, аналітичні матеріали державних та міжнародних статистичних організацій, дані статистичної звітності венчурних структур.

Деталізоване вивчення дисертації, реферату, наукових публікацій авторки дозволило підтвердити, що основні наукові положення, методичні розробки, висновки та практичні рекомендації, викладені в дисертаційній роботі Терлецької В.О. логічні, послідовні, аргументовані, достовірні, достатньо обґрунтовані, чітко пояснені та не суперечать усталеним теоретичним підходам.

3. Структура та зміст дисертаційної роботи.

Дисертацію побудовано у чіткій, логічній послідовності. Висновки, положення, результати науково обґрунтовані. Сукупність мовних прийомів і засобів, логіка викладання матеріалу визначає науковий стиль дисертації.

Дисертація є завершеним науковим дослідженням, виконаним на належному рівні, основні положення достовірні, елементи наукової новизни обґрунтовано й доведено до рівня практичного застосування. Структура роботи – логічна й гармонійна. Дисертація складається із анотації, вступу, п'яти розділів із узагальненими висновками за ними, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, сформовано мету і завдання, предмет та об'єкт, методи дослідження, викладено наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, вказано особистий внесок здобувача та наведено інформацію про апробацію результатів дослідження.

У першому розділі розкрито сутність, методологічний базис, особливості

діяльності та значення венчурних структур на мікро та макрорівні (с. 44-59, с.71-73), досліджено, визначено, систематизовано та охарактеризовано типи венчурних структур (с. 82-102), наведено кращі практики формування та функціонування венчурних структур (с. 104-122), досліджено стан ринку венчурного капіталу в Україні (с.123-125). Розроблено підхід, за яким венчурна структура розглядається як бізнес-утворення двоїстої сутності - суб'єкт та колективне об'єднання суб'єктів венчурного підприємництва, діяльність яких підпорядкована державним регуляторам з метою досягнення спільної мети - забезпечення сталого соціально-економічного розвитку національної економіки шляхом активізації інноваційної діяльності (с. 49, 56-58). Представлено зміст венчурної діяльності, види венчурної діяльності, елементи венчурної структури, типологію видів венчурних структур, типологію видів венчурних інноваційних підприємств, що дозволило конкретизувати змістове та функціональне наповнення базових понять з метою їх однозначного тлумачення та консенсусного сприйняття (с. 82-93, с. 97-98). Розроблено положення, згідно якого основним структуроформуючим елементом венчурного підприємництва вважається інноваційна сфера, яка актуалізує інноваційний напрям розвитку національної економіки у злагодженій взаємодії з іншими сферами венчурної діяльності (управлінською, фінансовою, комерційною), що вказує на характерну особливість здійснення венчурної діяльності, та системно охоплює функціонування венчурної структури («будинок інновацій»)(рис. 1.14, с. 80-98).

У другому розділі досліджено та виявлено чинники впливу на діяльність та розвиток венчурних структур, побудовано типологію чинників впливу на формування і розвиток венчурної структури, сформовано концептуальні основи формування венчурних структур та теоретичний базис концептуальної моделі розвитку венчурних структур. Сформовано типологію чинників впливу на формування і розвиток венчурної структури за типологічними ознаками (с. 132-134). Обґрунтовано врахування безпосередньої чи прихованої дії низки чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, що вимагають підвищеної гнучкості (спритності) та адаптивності венчурних структур до швидкоплинних умов ведення венчурного бізнесу при активному залученні венчурних структур до процесу інноваційного розвитку національної економіки та їх інтегрованість до глобальної економічної системи. Запропоновано підхід для ґрунтовного дослідження чинників впливу на формування та функціонування венчурної структури (у широкому розумінні) (с.137-142). Значну увагу у розділі приділено удосконаленій концептуальній моделі формування венчурної структури, яка базується на основних системоутворюючих вимогах, охоплює технологію формування венчурних структур, що опирається на принципи формування; мету, місію і цілі формування; програму та напрями розвитку; способи інвестування активів; форми організації венчурного підприємництва; функції; типи венчурних структур; види венчурного підприємництва; постулати діяльності; інструменти венчурної діяльності; моделі формування, а також джерела формування венчурного капіталу; суб'єкти венчурної діяльності; напрями інвестування та структуру інвестицій; об'єкти венчурної

діяльності, що відображає особливості функціонування венчурних структур і забезпечує досягнення інтересів сторін взаємодії (с. 144-169). Удосконалено метод оцінювання розвитку венчурної структури, який базується на аналізованні сфер венчурної діяльності (управлінської, фінансової, інноваційної та комерційної) за інтегральними показниками, що дає змогу оцінити економічну, соціальну та екологічну складові розвитку венчурної структури (с. 199-221).

У третьому розділі сформовано методичні положення з аналізування діяльності венчурних структур для інноваційного розвитку національної економіки, охарактеризовано та проаналізовано стан і динаміку інноваційної діяльності та здійснено аналізування діяльності венчурних структур щодо забезпечення інноваційного розвитку національної економіки. Досліджено ринок спільного інвестування інноваційного розвитку національної економіки та виявлено тенденції його зміни. Охарактеризовано венчурну діяльність в економічному просторі України та наведено її особливості, що виявлені у процесі дослідження (с. 261-285). Досліджено стан та динаміку функціонування ринку електромобілів в Україні для інноваційного розвитку, наведено характеристику ринку (с. 229-260).

У четвертому розділі здійснено бізнес-аналітику розвитку венчурної діяльності, проведено оцінювання діяльності венчурних структур у багатовимірному ознаковому просторі, наведено моделі і методи прогнозування розвитку венчурних структур в умовах активізації інноваційної діяльності. Розвинуто систему бізнес-аналізу венчурної діяльності в умовах активізації інноваційних перетворень національної економіки, в основу якої покладено засоби дослідження стану та передбачення майбутніх змін венчурної діяльності на основі органічного поєднання загальних методів і моделей статистичного аналізу та економетричного моделювання із спеціальними інструментами оцінювання результатів функціонування венчурної структури, що дозволяє здійснити прогнозування її розвитку в умовах обмеженої інформаційної визначеності (с. 289-299). Набув подальшого розвитку підхід зі встановлення та оцінювання розвитку венчурної структури на основі розрахунку відстані від уявного об'єкта з оптимальними (еталонними) характеристиками з використанням засобів таксономічного аналізу як інструменту часового і просторового рангування, що дозволяє упорядкувати сукупність багатовимірних об'єктів шляхом встановлення їх відстані від уявного об'єкта з оптимальними (еталонними) характеристиками (с. 300-308) та здійснено його апробацію. Удосконалено підхід до виявлення закономірностей зміни критеріїв венчурної діяльності, який поєднує можливості формальних методів статистичного аналізу і моделювання, економетричного моделювання, дослідження операцій з можливостями якісних методів бізнес-аналізування і прогнозування (експертних, штучних нейронних мереж), а також передбачає доцільність застосування нелінійних трендових моделей для забезпечення повноти та об'єктивності дослідження венчурної діяльності з урахуванням характеру зміни інноваційних, економічних, фінансових і процесів комерціалізації інноваційної продукції (с. 312-321, с.

501-502). Побудовано моделі прогнозування розвитку сфер венчурної діяльності (с. 511-512). Заслуговує на увагу побудована модель системного оцінювання розвитку венчурної структури, в якій інтегрально відображено умови активізації інноваційної та поступальної зміни фінансової, а також комерційної сфери венчурної діяльності з урахуванням індикаторів інноваційного розвитку макроекономічної системи, що дозволяє отримати розширену оцінку стану і спроможності її розвитку (с. 309-312) та проведено її апробацію.

У п'ятому розділі наведено інструменти забезпечення розвитку венчурних структур, побудовано модель забезпечення розвитку венчурних структур та розроблено інструменти формування портфелю венчурних інвестицій. Підкреслено доцільності застосування наведених у дисертаційній роботі інструментів забезпечення розвитку венчурних структур (с. 347-349). Окрема увага відведена методу формування та забезпечення функціонування венчурної структури за модифікованою багатокритеріальною оптимізаційною моделлю в умовах сталого розвитку (економіка, екологія та соціум), що, представлена функціями мети у цих напрямках, спирається на сформовані автором концептуальні положення щодо умов функціонування венчурних структур на прикладі ринку електромобілів для цілей розвитку зеленої економіки та концептуальні припущення для фондового, споживчого ринку і сфери довілля та описує взаємодію суб'єктів ринкової економіки (с. 364-368). Значну увагу у розділі приділено моделі формування портфелю активів суб'єктів венчурного підприємництва, яка, на відміну від класичної моделі Г.Марковіца, є двокроковою і багатокритеріальною, що дозволяє послідовно деталізувати оптимальну структуру венчурних активів, враховуючи інтереси основних стейкхолдерів процесу активізації інноваційного розвитку національної економіки, зокрема, суспільства та суб'єктів підприємницької діяльності (с. 369-381).

Отже, за обсягом роботи, структурою, змістом, логічністю та обґрунтованістю викладання положень дослідження і формулювання висновків, дисертаційна робота відповідає вимогам МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук.

4. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукова значимість результатів дисертаційного дослідження Терлецької В.О. полягає у формуванні теоретичних та практичних засад формування та розвитку венчурних структур в умовах активізації інноваційної діяльності. Ознайомлення з результатами наукового дослідження та змістом реферату дисертаційної роботи Терлецької В.О. дало змогу чітко визначити ключові положення, висновки і пропозиції автора, що характеризуються науковою новизною та в сукупності відображають належний науковий рівень дисертантки.

1. Заслуговує на увагу розроблена автором модель системного оцінювання розвитку венчурної структури, в якій інтегрально відображено

умови активізації інноваційної та поступальної зміни фінансової, а також комерційної сфери венчурної діяльності з урахуванням індикаторів інноваційного розвитку макроекономічної системи що дозволяє отримати розширену оцінку стану і спроможності її розвитку (с. 309-312 дисертації, с. 20-21 реферату).

2. В дисертаційній роботі удосконалено концептуальну модель формування венчурної структури, яка базується на основних системоутворюючих вимогах, охоплює технологію формування венчурних структур, що опирається на принципи формування; мету, місію і цілі формування; програму та напрями розвитку; способи інвестування активів; форми організації венчурного підприємництва; функції; типи венчурних структур; види венчурного підприємництва; постулати діяльності; інструменти венчурної діяльності; моделі формування, а також джерела формування венчурного капіталу; суб'єкти венчурної діяльності; напрями інвестування та структуру інвестицій; об'єкти венчурної діяльності, що дозволяє виявити особливості функціонування венчурних структур і забезпечує досягнення інтересів сторін взаємодії (с. 144-169 дисертації, с. 13 реферату).

3. Автором вперше розроблено підхід, за яким венчурна структура розглядається як бізнес-утворення двоїстої сутності - суб'єкт та колективне об'єднання суб'єктів венчурного підприємництва, діяльність яких підпорядкована державним регуляторам з метою досягнення спільної мети - забезпечення соціально-економічного розвитку національної економіки шляхом активізації інноваційної діяльності, що дозволив сформувати типологію венчурної структури (суб'єктів венчурного підприємництва) та типологію сукупності суб'єктів венчурного підприємництва) (с. 49, 56-58 дисертації, с. 9-10 реферату).

4. Обґрунтованим є удосконалений метод оцінювання розвитку венчурної структури, який базується на аналізуванні сфер венчурної діяльності (управлінської, фінансової, інноваційної та комерційної) за інтегральними показниками, що дає змогу оцінити економічну, соціальну та екологічну складові розвитку венчурної структури (с. 199-221 дисертації, с. 13-14 реферату).

5. Запропоновано понятійно-термінологічний апарат формування та розвитку венчурних структур в умовах активізації інноваційної діяльності, зокрема, уточнено сутність поняття «венчурний бізнес», «венчурна діяльність» (у широкому та вузькому сенсі), «розвиток венчурних структур», що дало змогу вирішити низку сутнісних, наукових і управлінських проблем та дозволило конкретизувати змістове та функціональне наповнення базових понять з метою їх однозначного тлумачення та консенсусного сприйняття (с. 44-56 дисертації, с. 9 реферату).

6. Науково обґрунтованим є розроблене автором положення, згідно якого основним структуроформуючим елементом венчурного підприємництва вважається інноваційна сфера, що актуалізує інноваційний напрям розвитку національної економіки у злагодженій взаємодії з іншими сферами венчурної діяльності (управлінською, фінансовою, комерційною), що дало змогу виявити

характерну особливість здійснення венчурної діяльності та системно охопити функціонування венчурної структури (рис. 1.14, с. 80, с. 81-98 дисертації; с. 11 реферату).

7. Удосконалено метод формування та забезпечення функціонування венчурної структури за модифікованою багатокритеріальною оптимізаційною моделлю в умовах сталого розвитку (економіка, екологія та соціум), що представлена функціями мети у цих напрямках, спирається на сформовані автором концептуальні положення щодо умов функціонування венчурних структур на прикладі ринку електромобілів для цілей розвитку зеленої економіки та концептуальні припущення для фондового, споживчого ринку і сфери довкілля та описує взаємодію суб'єктів ринкової економіки (с. 364-368 дисертації, с. 24 реферату).

8. Розвинуто систему бізнес-аналізу венчурної діяльності в умовах активізації інноваційних перетворень національної економіки, в основу якої покладено засоби дослідження стану та передбачення майбутніх змін венчурної діяльності на основі органічного поєднання загальних методів і моделей статистичного аналізу та економетричного моделювання із спеціальними інструментами оцінювання результатів функціонування венчурної структури, що дозволяє здійснити прогнозування її розвитку в умовах обмеженої інформаційної визначеності (с. 289-299 дисертації, с. 17-18 реферату).

9. Оригінальною та науково обгрунтованою є удосконалена модель формування портфелю активів суб'єктів венчурного підприємництва, яка, на відміну від класичної моделі Г.Марковіца, є двокроковою і багатокритеріальною, що дозволяє послідовно деталізувати оптимальну структуру венчурних активів, враховуючи інтереси основних стейкхолдерів процесу активізації інноваційного розвитку національної економіки, зокрема, суспільства та суб'єктів підприємницької діяльності (с. 369-381 дисертації, с. 25-30 реферату).

10. Розвинуто зміст венчурної діяльності, її види, сфери, елементи венчурної структури, типологія видів венчурних структур, типологія видів венчурних інноваційних підприємств, чинники впливу, типологія чинників впливу на формування і розвиток венчурної структури, що описує процес формування та функціонування венчурної структури (с. 82-93, с.97-98 дисертації, с. 10-11, с. 12-13 реферату).

11. Удосконалено підхід до виявлення закономірностей зміни критеріїв венчурної діяльності, який поєднує можливості формальних методів статистичного аналізу і моделювання, економетричного моделювання, дослідження операцій з можливостями якісних методів бізнес-аналізування і прогнозування (експертних, штучних нейронних мереж), а також передбачає доцільність застосування нелінійних трендових моделей для забезпечення повноти та об'єктивності дослідження венчурної діяльності з урахуванням характеру зміни інноваційних, економічних, фінансових і процесів комерціалізації інноваційної продукції (с. 313-322 дисертації, с. 21-22 реферату).

12. Розвинуто підхід зі встановлення та оцінювання розвитку венчурної

структури на основі розрахунку відстані від уявного об'єкта з оптимальними (еталонними) характеристиками з використанням засобів таксономічного аналізу як інструменту часового і просторового рангування, що дозволяє упорядкувати сукупність багатовимірних об'єктів шляхом встановлення їх відстані від уявного об'єкта з оптимальними (еталонними) характеристиками (с. 300-308 дисертації, с. 18-19 реферату).

5. Відображення висновків і пропозицій в опублікованих автором дисертації роботах.

Відповідно до існуючих вимог основні положення та результати дисертаційної роботи висвітлені у статтях дисертантки у фахових наукових виданнях (у т.ч. таких, що внесені до міжнародних наукометричних баз даних) та у друкованих матеріалах наукових конференцій.

За темою дисертаційної роботи Терлецької В.О. опубліковано 60 наукових праць, а саме: 4 статті у виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus та Web of Science; 1 публікація в матеріалах конференції, що індексована у міжнародній наукометричній базі SciVerse Scopus; 21 стаття у наукових фахових виданнях України (з них 14 одноосібно), з яких 16 – у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз, 1 публікація у виданні, що включене до міжнародних наукометричних баз; 1 одноосібна монографія та 1 монографія у співавторстві; 28 публікацій у матеріалах конференцій; 1 підручник у співавторстві та 3 навчально-методичні видання. Усі публікації формують вагомий науковий доробок автора та повною мірою відображають представлені у дисертаційній роботі елементи наукової новизни, її теоретико-методологічні та методико-прикладні положення. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті ідеї та положення, які є результатом особистих досліджень здобувача, про що зазначено у переліку опублікованих праць в рефераті дисертації.

Є підстави для ствердження, що наукові результати, винесені Терлецькою В.О. на захист, отримані нею особисто.

6. Теоретична та практична цінність положень, результатів та висновків дисертаційної роботи.

Положення, висновки та результати дослідження містять теоретичну та прикладну цінність. У дисертаційній роботі дисертанткою запропоновано вирішення актуальної наукової проблеми формування та розвитку венчурних структур в умовах активізації інноваційної діяльності.

Зокрема, теоретичну цінність результатів дослідження формує розвинутий понятійно-термінологічний апарат формування та розвитку венчурних структур в умовах активізації інноваційної діяльності, зокрема, уточнено сутність поняття «венчурний бізнес», «венчурна діяльність» (у широкому та вузькому сенсі), «розвиток венчурних структур», що дав змогу вирішити низку сутнісних, наукових і управлінських проблем та дозволив конкретизувати змістове та функціональне наповнення базових понять з метою їх однозначного тлумачення та консенсусного сприйняття; розвинуто зміст венчурної діяльності, представлено види, сфери, елементи венчурної структури, типологія видів венчурних структур, типологія видів венчурних інноваційних підприємств,

чинники впливу, типологія чинників впливу на формування і розвиток венчурної структури, що описує процес формування та функціонування венчурної структури, а також удосконалена концептуальна модель формування венчурної структури, яка базується на основних системоутворюючих вимогах, охоплює технологію формування венчурних структур, що опирається на принципи формування; мету, місію і цілі формування; програму та напрями розвитку; способи інвестування активів; форми організації венчурного підприємництва; функції; типи венчурних структур; види венчурного підприємництва; постулати діяльності; інструменти венчурної діяльності; моделі формування, а також джерела формування венчурного капіталу; суб'єкти венчурної діяльності; напрями інвестування та структуру інвестицій; об'єкти венчурної діяльності, що дозволяє виявити особливості функціонування венчурних структур і забезпечує досягнення інтересів сторін взаємодії.

Ключові теоретико-методологічні та методико-прикладні положення дисертаційної роботи були впроваджені у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка», зокрема у викладанні дисциплін «Міжнародна венчурна діяльність», «Міжнародна економіка», «Міжнародний фінансовий менеджмент» (для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини») (довідка № 67-01-909 від 23.03.2023 р.).

Про прикладну значущість дисертаційної роботи свідчать розроблена модель системного оцінювання розвитку венчурної структури, в якій інтегрально відображено умови активізації інноваційної та поступальної зміни фінансової, а також комерційної сфери венчурної діяльності з урахуванням індикаторів інноваційного розвитку макроекономічної системи, що дозволяє отримати розширену оцінку стану і спроможності її розвитку; удосконалена модель формування портфелю активів суб'єктів венчурного підприємництва, яка, на відміну від класичної моделі Г.Марковіца, є двокроковою і багатокритеріальною, що дозволяє послідовно деталізувати оптимальну структуру венчурних активів, враховуючи інтереси основних стейкхолдерів процесу активізації інноваційного розвитку національної економіки, зокрема, суспільства та суб'єктів підприємницької діяльності; а також удосконалений метод формування та забезпечення функціонування венчурної структури за модифікованою багатокритеріальною оптимізаційною моделлю в умовах сталого розвитку (економіка, екологія та соціум), що, на відміну від існуючих, представлена функціями мети у цих напрямках, спирається на сформовані автором концептуальні положення щодо умов функціонування венчурних структур на прикладі ринку електромобілів для цілей розвитку зеленої економіки та концептуальні припущення для фондового, споживчого ринку і сфери довілля та описує взаємодію суб'єктів ринкової економіки.

Запропоновані автором розробки були впроваджені та використовуються Комітетом Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (довідка № 04-17/13-2022/128009 від 03.08.2022 р.); Департаментом економічної політики Львівської обласної державної

адміністрації (довідка № 1-52/65 від 16.02.2023 р.); Львівською обласною радою (довідка № 02-вих-267 від 17.03.2023 р.); ТзОВ «КЕН-ПАК Яворів» Яворівської районної державної адміністрації Львівської області (довідка № 712/12 від 11.04.2023 р.); ПрАТ «Гал-ЕКСПО» (довідка № 07 від 14.03.2023 р.); ТзОВ «ЗАХІД-ФРУКТ ЛТД» (довідка № 001/2023 від 17.03.2023 р.); ТОВ «Топ Тайм» (довідка від 20.03.2023 р.); ТзОВ «ПРОММОНТАЖ «СУ-529» (довідка № 7 від 23 лютого 2023 р.); Науково-виробничим центром «Аналітичні, комп'ютерні, різносторонньо оптимізовані системи» (НВЦ «АКРОС») (довідка № 160323 від 16 березня 2023 р.); ТОВ «АМІЧІ ГРАНДЕ» (довідка від 21.12.2022 р.); ТзОВ «ФРУКТІМПЕКС.ЮЕЙ» (довідка від 15.12.2022 р.); ПАТ КУА «КАРПАТИ-ІНВЕСТ» (довідка № 67 від 25 квітня 2023 р.).

7. Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації.

Поряд із загальною позитивною оцінкою представлених у дисертаційній роботі Терлецької В.О. положень, висновків та рекомендацій, слід зупинитись на дискусійних положеннях та надати певні рекомендації.

1. В дисертації у п. 1.1 є багато інформаційної бази з приводу венчурного фінансування у країнах світу, доцільно було б цю інформацію перенести у п.3.3, де якраз і здійснювалося аналізування діяльності венчурних структур щодо забезпечення інноваційного розвитку.

2. На рис. 1.2 «Види діяльності суб'єктів венчурної бізнес-структури» наведено види діяльності венчурної структури, де вказано, що ці види є «областю венчурного підприємництва», в той час на рис. 2.9 «Області венчурної діяльності за її видами», зустрічається знову поняття «область» у контексті «підсфер», де вказано систему областей венчурної діяльності (область фінансових активів, область НДДКР, область корпоративного управління тощо), варто було б замінити слово «область» у рис. 2.9 на поняття «підсфера, сфера, галузь тощо», оскільки незрозуміло чому види діяльності венчурної структури названі «областю венчурного підприємництва».

3. У дисертації (с.134-143) автор виокремлює й описує чинники, які впливають на сфери діяльності венчурної структури. В такому аспекті доцільно було б навести й оцінку впливу цих факторів.

4. На с. 71-73 дисертації автор вказує про актуальність венчурної діяльності. Як зазначає авторка, «Актуальність венчурної діяльності підтверджується даними щодо її іміджевих, фінансово-економічних, соціальних та екологічних результатів.». Тобто говориться про 4 результати (напрямки). Далі наводяться конкретні приклади фінансово-економічних, соціальних та екологічних результатів, про іміджеві результати авторка далі не згадує. А в удосконаленому методі формування та забезпечення функціонування венчурної структури за модифікованою багатокритеріальною оптимізаційною моделлю в умовах сталого розвитку, що представлена функціями мети у цих напрямках знову наголошується про 3 напрямки (економіка, екологія та соціум), хоча як вказувалося у п.1.1 розглядалися 4 напрямки (результати). Варто було б, або ж, при розгляді актуальність венчурної діяльності вказати 3 напрямки, без іміджевих, або ж при подальшій побудові моделей врахувати і іміджеві

результати.

5. Враховуючи важливість концептуальної моделі формування венчурної структури, яка, на відміну від існуючих, базується на основних системоутворюючих вимогах, охоплює технологію формування венчурних структур, що опирається на принципи формування; мету, місію і цілі формування; програму та напрями розвитку; способи інвестування активів; форми організації венчурного підприємництва; функції; типи венчурних структур; види венчурного підприємництва; постулати діяльності; інструменти венчурної діяльності; моделі формування, а також джерела формування венчурного капіталу; суб'єкти венчурної діяльності; напрями інвестування та структуру інвестицій; об'єкти венчурної діяльності, що дозволяє виявити особливості функціонування венчурних структур і забезпечує досягнення інтересів сторін взаємодії, віднесено дуже багато компонент. Варто було б її в міру спростити для уникнення громіздкості.

6. Враховуючи наукову новизну та емпіричні доведення удосконаленої моделі формування портфелю активів суб'єктів венчурного підприємництва, яка, на відміну від класичної моделі Г.Марковіца, є двокроковою і багатокритеріальною, та дозволяє послідовно деталізувати оптимальну структуру венчурних активів, враховуючи інтереси основних стейкхолдерів процесу активізації інноваційного розвитку національної економіки, зокрема, суспільства та суб'єктів підприємницької діяльності варто було б доповнити й аналітичними даними для кращого сприйняття.

Висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертації Терлецької В.О., але потребують додаткових пояснень автора роботи.

8. Відповідність реферату змісту дисертаційної роботи.

Основний зміст, положення наукової новизни, висновки та рекомендації, викладені у дисертації, повною мірою стисло відображено в рефераті дисертації, що дає підстави для висновку про ідентичність їх змісту.

9. Загальний висновок щодо дисертаційної роботи та її відповідності вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Актуальність і своєчасність теми дисертаційної роботи, належний рівень обґрунтованості та достовірності сформульованих положень, висновків і пропозицій, ступінь наукової новизни, науково-теоретична та практична значимість, стиль викладання та оформлення, міра апробації результатів дослідження, міра висвітлення здобутків автора у фахових наукових виданнях та загальна кількість друкованих праць автора за темою дисертаційної роботи дають змогу зробити висновок, що дисертаційна робота Терлецької Вікторії Олександрівни на тему «Формування та розвиток венчурних структур в умовах активізації інноваційної діяльності» є самостійною завершеною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні

результати, що в сукупності є суттєвими для розвитку економічної науки, і забезпечено вирішення важливої з теоретичної та прикладної точок зору проблеми щодо формування та розвитку венчурних структур в умовах активізації інноваційної діяльності.

Виявлені недоліки та дискусійні положення не знижують теоретичної та прикладної значущості отриманих здобутків, що дозволяє, в цілому, позитивно оцінити наукове дослідження, визнати актуальність вибору теми, високий ступінь обґрунтованості положень наукової новизни, адекватність висновків і рекомендацій.

У дисертаційній роботі матеріали та висновки кандидатської дисертації не використовувалися.

Дисертаційна робота виконана українською мовою, оформлена у відповідності з нормами і правилами Міністерства освіти і науки України, є завершеною самостійною науковою дослідною роботою автора та характеризується достатньо високим науково-теоретичним рівнем. Структура та оформлення реферату дисертації відповідають вимогам, встановленим Міністерством освіти і науки України. Зміст реферату повною мірою відповідає змісту дисертаційної роботи. Ознайомлення з науковими положеннями, висновками і пропозиціями дисертаційної роботи свідчить, що вона відповідає сучасним особливостям, проблемам, завданням і тенденціям наукових досліджень в економічній сфері.

Проведений аналіз дисертаційної роботи на тему «Формування та розвиток венчурних структур в умовах активізації інноваційної діяльності» дає змогу стверджувати, що дисертація Терлецької В.О. є завершеною науково-дослідною роботою, за своїм змістом і якістю відповідає вимогам, що ставляться до робіт на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, пп. 7 та 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою КМУ № 1197 від 17.11.2021 р., а її автор – Терлецька Вікторія Олександрівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського
Міністерства освіти і науки України

Ольга МАСЛАК

